

ALTERNATĪVU NOTEIKŠANA

Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" nosaka, ka, veicot plānošanas dokumenta stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu (SIVN), novērtē ne tikai attiecīgā dokumenta, bet arī iespējamo alternatīvo risinājumu ietekmi uz vidi.

Kas jāatceras, definējot alternatīvu?

- Alternatīvai jābūt iespējamai /īstenojamai /reālistiskai un jānodrošina plānošanas dokumenta mērķu sasniegšana
- Alternatīvas vēlams noteikt uzreiz pēc plānošanas dokumenta mērķa/-u identificēšanas
- Alternatīvas iezīmē citu veidu /ceļu, kā sasniegt plānošanas dokumentā noteikto mērķi/-us

Alternatīvas nosaka plānošanas dokumenta izstrādātājs (vai plānošanas dokumenta izstrādes darba grupa), ja nepieciešams, piesaistot citus ekspertus vai ieinteresētās puses.

Nosakot alternatīvas, ieteicams izmantot šos jautājumus, kas palīdzēs pārbaudīt, vai pastāv īstenojami alternatīvie veidi mērķa sasniegšanai:

1. Vieta:

vai plānoto risinājumu ir iespējams īstenot citā vietā vai noteikt alternatīvu "maršrutu" vai izvietojumu (piem., lineāriem objektiem)?

2. Novietojums:

vai tajā pašā teritorijā ir iespējama alternatīva ar atšķirīgu telpisko konfigurāciju?

3. Tehniskais izpildījums:

vai plānu vai projektu var īstenot citā veidā, piemēram, izmantojot risinājumus ar mazāku ietekmi uz vidi?

4. Pakāpeniska īstenošana:

vai ir iespējams īstenot plānu, nodrošinot atšķirīgu secību vai īstenošanas laiku tā etapiem?

5. Programma:

vai ir cita iespējamā rīcību kombinācija, kas var nodrošināt mērķa sasniegšanu?

6. Sinerģijas un citi faktori:

vai plānošanas dokumentam kopumā vai konkrētam pasākumam /risinājumam /rīcībai ir iespējamās alternatīvas, kas pilnvērtīgāk nodrošinās sinerģijas un ņems vērā citas nākotnes stratēģiskās prioritātes (piemēram, noturību pret klimata pārmaiņām)?

Kādi ir raksturīgākie alternatīvu veidi:

1. Atrašanās vietas alternatīva - alternatīvas teritorijas attīstības projekta īstenošanai

Atkrastes vēja parka izveide jūras apgabalā A vai B

2. Izvietojuma alternatīva - vienas būves vai būvju kopuma (telpiskas) konfigurācijas variantu noteikšana vienā teritorijā (atrašanās vietā)

Dažādi ceļa novietojuma varianti vienā teritorijā vai jutīgas apbūves izvietojums viena kvartāla ietvaros

3. Risinājuma alternatīva - dažādi veidi (bieži – atšķirīgi nosacījumi īstenošanai vai cita veida rīcības / risinājumi), kā īstenot plānošanas dokumentu

Upes šķērsojums, izbūvējot tiltu vai tuneli; emisiju samazināšana, veicinot AER izmantošanu vai nodrošinot pieslēgumu centralizētajai siltumapgādes sistēmai

4. Stratēģiskā alternatīva - attīstības alternatīva ilgtermiņā, kas palīdz sasniegt noteiktu mērķi. Šāda veida alternatīvas ierasti ir nosakāmas politikas / nozaru plānošanas dokumentu līmenī

Apglabājamo atkritumu daudzuma samazināšana, izbūvējot atkritumu sadedzināšanas iekārtu vai veicinot pārstrādi un otrreizējo izmantošanu

5. Uz vērtībām vērsta alternatīvas - kā alternatīva tiek vērtēts risinājums, kas vērsts uz politikas prioritātēm, kultūras vērtībām un drošības jautājumiem

Augstāka apbūve, kas palīdzētu risināt dzīvojamā fonda nepietiekamību, vai kultūrvēsturiskās ainavas aizsardzība, atļaujot tikai zemu apbūvi

6. Uz slodzes vai ietekmes mazināšanu vērsta alternatīva - kā alternatīva tiek vērtēts risinājums, kas novērš vai samazina pirmās alternatīvas nevēlamo ietekmi uz vidi.

Bieži risina problēmjautājumus, kas identificēti tvēruma noteikšanas etapā. Šādas alternatīvas ir īpaši piemērotas ietekmes uz Natura 2000 teritorijām mazināšanai

Nepieļaut vai pieļaut apbūvi īpaši aizsargājamo biotopu tiešajā tuvumā

7. Nozaru vai attīstības virziena prioritizēšana - aplūko nozaru iespējas un vajadzības. Stratēģiskā līmenī politikas var tikt formulētas, dodot priekšroku kādas konkrētas nozares / attīstības virziena attīstībai

Piekastes pilsētas attīstība, veicinot tūrismu un kurortoloģiju vai arī ostas attīstību un rūpniecību.

Lokālā līmenī kādai konkrētai nozarei / attīstības virzienam var dot priekšroku noteiktā funkcionālajā zonā / teritorijā

Teritorijas plānojumā konkrētā teritorijā izvērtējot iespējas attīstīt ražošanu vai dzīvojamo apbūvi

8. Laika alternatīva - nosaka dažādus plāna / programmas pasākumu / uzdevumu īstenošanas laikus. Šādas alternatīvas ir īpaši piemērotas infrastruktūras attīstības risinājumiem

Jaunu dzīvojamo ēku būvniecība pieļaujama tikai teritorijās, kur ir nodrošināta piekļuve centralizētiem ūdensapgādes un kanalizācijas tīkliem; pirms jauna dzīvojamā rajona attīstības projekta uzsākšanas nodrošināt veloceļa izbūvi

Jāatceras: "0" alternatīvas iekļaušana vides pārskatā ir obligāta un tā nav uzskatāma par alternatīvu risinājumu plānošanas dokumenta īstenošanai. "0" alternatīva raksturo esošo vides stāvokli un turpmāko attīstību, ja plānošanas dokuments netiek īstenots. Papildus "0" alternatīvai ir jāizvērtē vismaz viena iespējama un samērīga alternatīva, kas nodrošinātu plānošanas dokumenta mērķa/-u sasniegšanu.

Zemāk redzamajā tabulā ir sniegti dažādi teorētiski piemēri iespējamām alternatīvām, kuras varētu tikt vērtētas, veicot stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu norādītajam dokumenta veidam.

Dokumenta veids	Iespējamās alternatīvas
Pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un attīstības programmas	<ul style="list-style-type: none"> • Monocentriska vai policentriska pilsētas / pašvaldības attīstība • Dažādi apdzīvotuma struktūras attīstības risinājumi • Dažādi zaļo teritoriju attīstības risinājumi (piem., zaļā centra, zaļo taku, zaļo koridoru novietojums) • Fokuss uz ilgtspējīgu mobilitāti vai privātā autotransporta izmantošanas ērtību
Teritorijas plānojums	<ul style="list-style-type: none"> • Dažādu attīstības virzienu alternatīvas konkrētajās pašvaldības teritorijās (piemēram, rūpniecība, jaukta centra apbūve vai dzīvojamā apbūve) • Daudzstāvu vai mazstāvu dzīvojamās apbūves attīstība • Dažādi nosacījumi konkrētajās funkcionālajās zonās (piemēram, prasības izmantot cietu, ūdensnecaurlaidīgu segumu vai ūdenscaurlaidīgu segumu atbilstoši ielas funkcijai un nozīmei)
Lokālpilnojoums vai detālpilnojoums	<ul style="list-style-type: none"> • Dažādi piebraucamo ceļu / transporta risinājumi • Dažādi apzaļumošanas koeficienti vienā zonā • Dažādi risinājumi rūpnieciskā objekta izvietojumam konkrētajā teritorijas vienībā
Atkritumu apsaimniekošanas plāni	<ul style="list-style-type: none"> • Dažādas pieejas atkritumu rašanās samazināšanai – izglītošana, lai veicinātu paradumu maiņu / nodokļi un nodevas/otreizējās izmantošanas veicināšana • Dažādas pieejas atkritumu savākšanas organizēšanai – atkritumu šķirošana tuvāk atkritumu rašanās avotam vai apsaimniekošanas infrastruktūrai • Dažādi atkritumu apsaimniekošanas infrastruktūras teritoriālā izvietojuma varianti
Enerģētikas plāni	<ul style="list-style-type: none"> • Atjaunīgās enerģijas veicināšana vai atomenerģijas veicināšana • Konkrētu atjaunīgās enerģijas veidu prioritizēšana • Atbalsts pārejai uz atjaunīgiem energoresursiem vai normatīvajos aktos noteikti ierobežojumi fosilās enerģijas izmantošanai
Mobilitātes plāni	<ul style="list-style-type: none"> • Dažādi transporta koridoru attīstības un izvietojuma varianti • Veicināt elektroautomobiļu lietošanu caur nodokļu atvieglojumiem /subsīdijām/ infrastruktūras nodrošināšanu • Veicināt sabiedriskā transporta attīstību un mikromobilitāti vai veicināt auto infrastruktūras attīstību • Dažādu sabiedriskā transporta veidu attīstības prioritizēšana – vilciens, autobuss, mikroautobuss

Kā dokumentēt alternatīvas?

- Teritorijas plānojums un lokālpilnojoums ➤ alternatīvas atspoguļotas paskaidrojuma rakstā
- Citi nozaru un attīstības plānošanas dokumenti ➤ alternatīvas iesniegtas SIVN izstrādātājam kā atsevišķs saraksts

Materiāls tapis ar Latvijas vides aizsardzības fonda atbalstu